

Oponentský posudok habilitačnej práce

Monografia: Kariérové rozhodovanie adolescentov: Osobnostné a emočné aspekty ťažkostí a stratégií kariérového rozhodovania

Autor: PhDr. Ľubor Pilárik, PhD.

Oponent: Doc. PhDr. Marta Popelková, PhD.

Téma rozhodovania je predmetom záujmu teoretikov aj praktikov z rôznych oblastí, a to najmä z dôvodu dôsledkov rozhodnutí v situáciách, v ktorých je významná účinnosť rozhodnutia. Rozhodovanie a jeho výsledky, rozhodnutia a ich aplikácia majú väčšinou dôsledky pre mnohých, priamo či sprostredkované, ovplyvnených jednotlivcov. V prípade rozhodovania sa o kariéru u mladých ľudí je proces rozhodovania výzvou i príležitosťou viesť svoj život želaným smerom. Poznanie procesu rozhodovania a jeho zložiek má v tejto súvislosti ďalekosiahly význam. Podľa autora takmer 44% žiakov v posledných dvoch ročníkoch stredoškolského štúdia pociťuje výraznú nepripravenosť na realizáciu kariérového rozhodnutia. Aj z tohto dôvodu pokladám zameranie monografie za vysoko aktuálne.

Cieľom predloženej monografie je poskytnutie informácií objasňujúcich proces kariérového rozhodovania adolescentov a tým rozšírenie poznania o aspektoch tohto procesu. Autor upriamuje pozornosť na dve témy kariérového rozhodovania, ktorými sú ťažkosti spojené s kariérovým rozhodovaním a stratégie používané pri realizácii kariérových rozhodnutí. Ďalším cieľom je poukávanie na podiel osobnostných a emočných faktorov pri realizácii kariérových rozhodnutí u adolescentov.

Z hľadiska štruktúry monografie autor najskôr prezentuje základné koncepty a špecifiká kariérového rozhodovania adolescentov z vývinového aspektu.

Ďalej opisuje prístupy k rozhodovaniu optikou vybraných heuristik a sklonov ku kognitívnym omylom v rozhodovaní a predstavuje koncepcie adaptívnych heuristik, ktoré môžu proces rozhodovania v kariére podporiť.

V tretej kapitole centruje autor pozornosť na ťažkosti v rozhodovaní u adolescentov z pohľadu vývinovej nerozhodnutosti (cez taxonómiu ťažkostí) a vývinovej nerozhodnosti a predstavuje výsledky vlastného výskumu u stredoškolákov.

Štýly a stratégie kariérového rozhodovania sú obsahom štvrtej kapitoly, kde autor predstavuje profil kariérového rozhodovania Gatiho a kol. a výsledky vlastného výskumu.

Osobnostné koreláty kariérového rozhodovania, tvoriace piatu kapitolu, sú popísané a výskumne overované u žiakov stredných škôl so zdôraznením výrazného podielu emócií pri kariérovom rozhodovaní.

Problematike emočnej inteligencie a kariérovému rozhodovaniu a prezentovaniu výsledkov výskumu, ktoré podporili rolu vnímanej a črtovej emočnej inteligencie v kariérovom rozhodovaní je venovaná šiesta kapitola. V poslednej kapitole autor na základe doterajších poznatkov a výsledkov vlastných, v predchádzajúcich častiach monografie prezentovaných výsledkov, ponúka viacero námetov a inšpirácií pre oblasť kariérového poradenstva.

Na základe sumarizácie poznatkov a výsledkov vlastných výskumných sledovaní, kde sa emočná inteligencia ukázala ako významný prediktor ťažkostí v kariérovom rozhodovaní, autor v závere podporuje vypracovanie programov zameraných na rozvoj emočných a sociálnych kompetencií adolescentov.

Analyzované a diskutované výskumné zistenia poukazujú na význam niektorých osobnostných črt ako predispozičných činiteľov ťažkostí v kariérovom rozhodovaní a viacerých osobnostných črt a kompetencií, ktoré môžu proces kariérového rozhodovania u slovenských stredoškôľakov a vysokoškôľakov podporovať. Stabilne silným prediktorom ťažkostí v kariérovom rozhodovaní sa ukázal neurotizmus a o niečo menej extroverzia a vnímaná emočná inteligencia sa viaže napr. s dôkladnejším a analytickým spracovaním i získavaním informácií, túžbou nájsť ideálne povolanie a investovaným úsilím v procese rozhodovania spojeného s kariérou. V diskusii by ma zaujímal názor autora na miesto intuície v procese kariérového rozhodovania.

Spracovanie témy vychádza zo značného rozsahu preštudovanej literatúry. Jednotlivé kapitoly sú prehľadne členené a obsahujú veľké množstvo informácií. Sedem výskumných štúdií má jasnú a premyslenú štruktúru, sú kvalitne metodologicky pripravené, precízne matematicko – štatisticky spracované a vhodne analyzujú a prezentujú výskumné výsledky. Teoretické i výskumné zvládnutie problematiky autor dokumentuje dobrou štylizáciou myšlienok, kvalitne zvládnutou diskusiou s jasnou argumentáciou, primerane kritickým posúdením výsledkov a formulovaním záverov v zhrnutiach, ktoré každú časť práce uzatvárajú i v závere.

Ako sám autor uvádza, monografia je vyústením jeho viacročného záujmu o oblasť rozhodovania s upriamením pozornosti na proces kariérového rozhodovania adolescentov. Odborná úroveň monografie je z môjho pohľadu vysoká. Citlivé, pritom odborné zaobchádzanie s jazykom prináša vedecký, zároveň čitateľný rukopis s podnetmi k zamysleniu, konfrontácii s novými prístupmi a poznatkami. Práca prináša cenný zdroj informácií k psychológii rozhodovania i kariérovému poradenstvu. Autor dokázal integrovať

poznatky z oblasti kognitívnej, pedagogickej, školskej psychológie, psychológie osobnosti s vlastnými výskumnými a pedagogickými skúsenosťami a na profesionálnej úrovni ich spojiť do zmysluplného celku.

Práca sa nevyhla drobným gramatickým chybám a preklepom, ktoré však neznižujú jej odbornú úroveň.

Záver

Z predloženej monografie je zrejmé, že autor je s témou stotožnený a je v nej dobre zorientovaný. Práca je spracovaná dôkladne, systematicky, zrozumiteľne, s dôrazom na vedeckosť a poznatky podložené výskumom. Domnievam sa, že autor je profesionálne spôsobilý bádať v odbore svojho záujmu a po vedeckej aj pedagogickej stránke je kompetentný a plne kvalifikovaný k získaniu pedagogického titulu docent.

Vzhľadom ku kvalite predloženej monografii odporúčam, aby sa táto práca stala podkladom ďalšieho habilitačného pokračovania PhDr. Ľubora Pilárika, PhD. a po úspešnej obhajobe pred vedeckou radou bol PhDr. Ľubor Pilárik, PhD. menovaný docentom v odbore 3.1. 11 Pedagogická, poradenská a školská psychológia.

V Nitre, dňa 5.7. 2019

Doc. PhDr. Marta Popelková, PhD.

Doc. PhDr. Marta Popelková, PhD.

~~Práce ukazuje na autorovu samozřejmou profesionální orientaci v popisované oblasti, schopnost logicky vyhledávat relevantní témata a pedagogicky vytríbeně je prezentovat. Monografie se velmi dobře čte pro schopnost autora inteligentně zacházet s jazykem, vystihnout podstatu jevu a přitom nepoužívat technické výrazy. To je schopnost, kterou má málokterý pedagogický a vědecký pracovník a která je důležitá pro to, aby odborná témata mohla zaujmout studenty, byla čtivá a přitom neztrácela na úrovni odbornosti.~~

habilitačního řízení. PhDr. Miloš Šlepecký, CSc. si podle mého nejhlubšího přesvědčení univerzitní hodnost docenta plně zaslouží. Závěrem si tedy dovoluji doporučit předloženou habilitační práci k obhajobě před vědeckou radou a v případě úspěšné obhajoby jmenování PhDr. Miloše Šlepeckého, CSc. docentem v oboru Psychologie. Dle mého názoru předložená práce splňuje standardní požadavky na habilitační práci v oboru Psychologie, přináší nové originální poznatky, které posunují znalosti v oboru a nabízejí pragmatické využití jednotlivých přístupů pro zlepšení péče o zvolenou poradenskou či patientskou klientelu. Otázka: k vedení studentů a formování kritického a přitom zasvěceného přístupu k psychoterapii a poradenství. Předložená práce je svědectvím o tom, že PhDr. Miloš Šlepecký, CSc. je díky šíři svého rozhledu, soustavnosti zájmu, erudovanosti v přístupu k bádání a mimořádné schopnosti seznamovat studenty i kolegy s jemnostmi klinické psychologie, psychoterapie a poradenství, místo intuície v rozhodování